

Bomen zijn dienstbaar aan het stedelijk leefklimaat

Boomcijfer geeft inzicht in waarde stadsbomen

Handvat om belang bomen beter mee te wegen in projecten

In versteende omgevingen blijkt dit het meest duidelijk: bomen vertegenwoordigen waarde. Hoeveel precies, verschilt per boom. Met Boomcijfer komen die verschillen tot uitdrukking.

Auteur: Bart Mullink

Het is voor bomenman Marnix de Croock van de gemeente Haarlem zaak om bomen maximaal bij te laten dragen aan de kwaliteit van de stedelijke omgeving. De methode Boomcijfer blijkt daarvoor een welkome hulp. 'Een boom met een groot kroonvolume zal bijvoorbeeld meer betekenen voor de leefomgeving dan een reeks kleinere bomen. Bij de bepaling van het cijfer weegt het kroonvolume daarom sterk mee.'

Haarlem vormt de bakermat van deze nieuwe beoordelingsmethode. In samenwerking met Investree ging de gemeente ermee aan de slag. 46.000 bomen kregen een cijfer. 'Dat zijn al onze straat- en pleimbomen. Bomen in parken

en bosplantsoenen zijn niet meegenomen. Op die locaties zullen toch geen projecten worden uitgevoerd. Door afwezigheid van bestrating zijn de groeiplaatsen bovendien over het algemeen al vanzelf goed.'

Enthousiast

De waarde van bomen wordt het meest gezien op plaatsen waar ze schaars zijn, weet hij. In de versteende gebieden dus. De klimaatdiensten die bomen leveren, komen daar ook het meest van pas. Kortom, genoeg redenen voor stadsbewoners om de aanwezigheid ervan hoog te waarderen. Hen enthousiast krijgen voor meer groen gaat De Croock in de oude centrumwijken van Haarlem gemakkelijk af, merkt hij. Zelfs

als de beoogde maatregelen een vermindering van parkeerruimte met zich meebrengen. 'Vaak blijken in de veelal smalle straten overal kabels en leidingen in de grond zitten, behalve onder de parkeerstrook. Alleen daar kun je dan dus aan groeiplaatsverbetering doen.' Het resultaat: een heel ander type straat. Bewoners kijken voortaan vanuit hun huizen uit op een mooie straat met bomen en bloeiende planten in plaats van op geparkeerde auto's. Ook zullen ze minder hittestress ervaren.

Samen met Floris van Imhoff van Investree licht De Croock de werkwijze van Boomcijfer toe. Dat kan het best, denken ze, met een blik op de praktijk. Vandaar een wandeling door een gedeelte van het centrumgebied waar straten worden heringericht. Hier wordt zichtbaar hoe kansen ontstaan voor verdere vergroening en hoe Boomcijfer daarbij van pas komt. Er liggen veel nieuwe bomen in het verschiet, maar of bestaande daartussen hun plaats houden, hangt af van hun beoordeling. Het wordt in

Floris van Imhoff

elk geval erg gewaardeerd als naast de nieuw aan te planten jonge bomen ook wat grotere oudere exemplaren kunnen blijven staan.

Methode

De Boomcijfer-beoordeling gaat van 1 tot en met 6, waarbij 1 staat voor de meest voortreffelijke exemplaren en 6 voor een boom waarmee het zeker gedaan is. Het kroonvolume weegt het zwaarst, maar ook de verdere staat telt mee. Of er nog groei in zit bijvoorbeeld, of er sprake is van ziekte, wat de toekomstverwachting is en hoe het staat met de beheerbaarheid. 'De systematiek is een doorontwikkeling,' legt Van Imhoff uit, van het W(aarde)-cijfer van het Handboek Bomen, 'wat een belangrijke grondlegger is geweest voor het überhaupt kunnen waarderen van bomen. Ook sluit Boomcijfer aan op de NEN-norm 2767, een breed gedragen normeringsvorm bij diverse stakeholders van de openbare ruimte.'

Bij Boomcijfer weegt de toegevoegde waarde voor de omgeving sterk mee. 'Puur vanuit beheer bekeken kan een grote oude boom er ongunstig voor staan,' geeft Van Imhoff als voorbeeld. 'Er is wellicht veel nodig om hem in stand te houden. De diensten die zo'n boom levert door het enorme kroonvolume, zijn niet-

Marnix de Croock

temin enorm. Doordat dit in het W-cijfer niet meetelt, volgt een lagere beoordeling. Een die ertoe kan leiden dat een dergelijke boom wordt geruimd tijdens een project. Toen we een aantal jaar geleden met de gemeente Haarlem in het gebiedsontwikkelingsproject Spaarneboog tegen die beperking aanliepen, besloten we een opwaardering te maken van het W-cijfer.'

Herinrichting

Tijdens de wandeling valt het oog op een blakende valse christusdoorn die op de hoek staat van de Zijlstraat en de Nieuwe Groenmarkt. Zo'n boom kan gemakkelijk rekenen op een plaats in het herinrichtingsplan voor de Nieuwe Groenmarkt. De Zijlstraat is al net in het nieuw gestoken. Jonge leilindes kregen er piekfijn aangelegde groeiplaatsen. De Nieuwe Groenmarkt komt nog aan de beurt. Hier geldt bij uitstek het spreekwoord dat honger rauwe bonen zoet maakt. Zodanig, dat er ruimte kan blijven voor de belangrijkste blikvangers van het moment: twee kwarrende pluimessen. 'Een twijfelgeval,' denkt Van Imhoff nog over de eerste. 'Dit is een matige boom met een redelijke conditie. Er zit geen groei meer in, maar vanwege de waarde voor het straatbeeld zou je deze kunnen behouden.' De tweede ziet er duidelijk beroerder uit. De Croock: 'Dit is eigenlijk

helemaal niks. Je kijkt zo door de kroon heen. En toch zal deze,' overweegt hij, 'bij de naderende herinrichting van de straat misschien ook blijven staan, voorlopig, omdat het toch een grote boom is.'

Planvorming

Aan de hand van Boomcijfer is bij ruimtelijke projecten, zoals dit, al meteen bij de planvorming de waarde van het bomenbestand beter mee te wegen. Van Imhoff: 'Je wilt onder meer waardevolle bomen niet beschadigen door graafwerkzaamheden. Met de beoordelingen in de hand valt al vanaf de ontwerpfase een betere afweging te maken van wat een goede keuze is. Het kan zijn dat je zegt: deze bomen kunnen we gerust vervangen en die bomen beschermen we extra door een nieuwe riolering er wat verder vandaan leggen.'

Tallose kwarrende bomen zijn ook in beeld gebracht en hoeven op minder clementie te rekenen wanneer de graafmachines verschijnen. De Croock: 'Als ze naar verwachting niet meer zullen reageren op een groeiplaatsverbetering, hebben ze hun tijd gehad. Vaak kun je ze dan beter vervangen door een nieuwe boom. Een die beter groeit en zodoende de oude snel in waarde voorbij kan gaan.'

Vervangingsprogramma

Naast Haarlem werken inmiddels ook andere gemeenten met Boomcijfer. Zo baseert Almere er een omvangrijk onderzoek op naar een meerjarig vervangingsprogramma. Dit bleek nodig in verband met de gevolgen van bodemdaling voor het bomenbestand, en de maatregelen die hierdoor nodig zijn.

De methode Boomcijfer, besluit het tweetal, biedt geen kant-en-klaar antwoord op de vraag wat te doen. Imhoff: 'Het is meer een stoplichtmethode. Je ziet of het rood, oranje of groen is. Met deze werkwijze hoeven niet alle bomen nader te worden bekeken. Je gaat vooral uitzoeken wat er precies aan de hand is met de twijfelgevallen. Op basis van omstandigheden en uitgangspunten bepaal je dan wat je het beste kunt doen.' De Croock voegt daaraan toe: 'Door deze methode werken wij efficiënter en weten we bovendien meer bomen te behouden in projecten.'

'Het behouden van een oude boom met een groot kroonvolume kan een noodzakelijke extra beheerinspanning waard zijn vanwege de grote waarde voor de omgeving'

